Muistio

Työelämä
Vesa Rantahalvari

25.9.2025

Hallituksen esitys eduskunnalle opintotuen muutoksenhakulautakunnan yhdistämisestä sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan ja laeiksi eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 80/2025 vp)

Elinkeinoelämän keskusliitto (EK) kannattaa opintotuen muutoksenhakulautakunnan yhdistämistä sosiaaliturvan muutoksenhalulautakuntaan lakiluonnoksessa todetuin perustein.

EK katsoo, että työttömyysturvan lainvoimaisten päätösten poistohakemukset voidaan ratkaista nykyisen 5 jäsenen kokoonpanon sijaista 3 jäsenen kokoonpanossa. Tämä koskee niin sanottuja rutiinityyppisiä poistohakemuksia, joita on valtaosa poistohakemuksista. Sen sijaan poistohakemukset, joiden ratkaiseminen edellyttää aitoa lainopillista arviointi tulisi esim. ratkaisukokoonpanon puheenjohtajan tai 3 jäsen kokoonpanon päätöksen perusteella käsitellä edelleen 5 jäsenen kokoonpanossa.

EK ei kannata niin sanotun lepäämäänjättämislain voimassaolon jatkamista. Määräaikaisen lain voimassaoloa ei ole syytä jatkaa, koska lakia ei sovelleta, kuten on säädetty.

Lepäämäänjättämislaissa on selkeä pykälä työkyvyttömyyseläkkeen ansaintarajasta. Pykälän mukaan eläkkeen saajan työansiot eivät vaikuta työkyvyttömyyseläkkeen maksamiseen, jos tulot eivät ylitä enimmäisrajaa. Kääntäen, jos enimmäisraja ylittyy, työansiot vaikuttavat eläkkeen maksamiseen. Pysyvässä lainsäädännössä on säädetty, mitkä vaikutukset ylittämisestä on eläkkeen maksamiseen. Lepäämäänjättämislaissa on säädetty ansaintarajan kuukausitason tarkastelusta. Ansaintarajoista ja niiden ylittämisen seurauksesta on säädetty lepäämäänjättämislaissa ja pysyvässä lainsäädännössä nimenomaan siksi, että eläkettä maksetaan vain niille, joilla on siihen oikeus.

Tätä säännöstä ei ole valitettavasti sovellettu, kuten eduskunta on säätänyt. Työeläkelaitokset ovat ottaneet tulkintakäytännön, jonka mukaan ansaintarajan voi ylittää ns. 3 kuukauden säännön mukaan ilman, että ylityksellä on vaikutusta työkyvyttömyyseläkkeen maksamiseen. Lepäämäänjättämislaki, sen esityöt tai muukaan eduskunnan säätämä laki ei kyseistä 3 kuukauden sääntöä tunne. Oikeuskäytännössäkään tulkintakäytäntöä ei ole vahvistettu.

Muilta osin EK:lla ei ole lausuttavaa lakiluonnoksesta.